EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2014 02 20
COM(2014) 86 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

ES ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo plėtojant pakrančių ir jūrų turizmą strategija

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

ES EKONOMIKOS AUGIMO IR DARBO VIETŲ KŪRIMO PLĖTOJANT PAKRANČIŲ IR JŪRŲ TURIZMĄ STRATEGIJA

1. ĮVADAS

2012 m. Europoje apsilankė 534 mln. turistų – 17 mln. daugiau nei 2011 m. Tai sudaro 52 % visų užsienio turistų apsilankymų visame pasaulyje. Iš atvykstamojo turizmo gautos pajamos siekė 356 mlrd. EUR, t. y. 43 % visų tokių pajamų pasaulyje[1]. 2013 m. turistai ES-28 apgyvendinimo vietose praleido daugiau naktų nei bet kada anksčiau – 2,6 mlrd. naktų (1,6 % daugiau nei 2012 m.)[2]. Akivaizdu, kad turizmas yra svarbi ekonominė veikla, ypač daugelyje pajūrio ir pakrančių regionų. Tačiau kintant pasaulio ekonomikai sektorius patiria poveikį, dėl kurio smarkiai keičiasi turistų elgesys ir kilmės rinkos.

2010 m. komunikate[3] Komisija paskelbė apie darnaus pakrančių ir jūrų turizmo[4] strategiją. Europos Parlamentas, Taryba, Regionų komitetas ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pritarė šiam pasiūlymui ir pabrėžė, kad reikia imtis bendrų veiksmų. 2012 m. surengtos viešos konsultacijos suteikė tvirtą pagrindą atskirai ES iniciatyvai[5].

Be to, 2012 m. komunikate pakrančių ir jūrų turizmas nurodytas kaip viena iš penkių tikslinių sričių užtikrinant darnų augimą ir darbo vietų kūrimą mėlynojoje ekonomikoje[6]. Europos Parlamento 2013 m. pranešime dėl mėlynojo augimo palankiai įvertinta ši Europos programa ir rekomenduojama keletas veiksmų sektoriui paskatinti ir darnaus turizmo plėtrai paremti turistų lankomose pakrančių teritorijose[7].

Turizmo sektorius auga, ir kyla uždavinys išnaudoti jo potencialą taip, kad būtų tvariai kuriama ekonominė nauda. Šiame komunikate siūloma bendrai reaguoti į įvairius sunkumus, kad būtų galima remtis Europos privalumais ir jais pasinaudoti siekiant esmingai prisidėti prie strategijos „Europa 2020“ tikslų, susijusių su pažangiu, tvariu ir integraciniu augimu.

2. SEKTORIUS, KURIAME EKONOMIKOS AUGIMO IR DARBO VIETŲ KŪRIMO POTENCIALAS DIDELIS

Europa – jūrinis žemynas, kurio pakrantės driekiasi nuo Arkties iki Vidužemio jūros ir nuo Atlanto iki Juodosios jūros. Jos jūrų baseinai ir pakrančių regionai yra unikalus gamtos ir kultūrinių turtų šaltinis. Pakrančių ir jūrų turizmas yra didžiausia jūrinė veikla Europoje, glaudžiai susijusi su daugeliu kitų ekonomikos sričių. Jame dirba beveik 3,2 mln. žmonių,

1 Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacijos 2012 m. metinė ataskaita. http://dtxtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/annual_report_2012.pdf.
2 Eurostato duomenų bazė (2013 m.).
3 KOM(2010) 352 galutinis.
4 Įskaitant turizmą, orientuotą į jūrą ir pliažus, kruizus, buriavimą ir plaukiojimą laiveliais ir su tuo susijusią veiklą krante.
5 http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/tourism/index_en.htm
6 COM(2012) 494.
7 A7-0209/2013- 2012/2297 (INI)).

kurie bendrai sukuria 183 mlrd. EUR pridėtinės vertės[8] ir atstovauja daugiau nei trečdaliui jūrų ekonomikos. Apgyvendinimo įstaigose ES apsistoję turistai daugiau kaip keturias iš devynių naktų praleidžia pakrančių teritorijose[9]. 2012 m. vien tik tiesioginė kruizinio turizmo, kurio sektoriuje dirba 330 000 žmonių, apyvarta siekė 15,5 mlrd. EUR. Europos uostuose apsilankė 29,3 mln. keleivių, t. y. 75 % daugiau nei 2006 m.[10] Pusė Europos pakrančių turizmo darbo vietų ir pridėtinės vertės sukuriama Vidurželmio jūros regione, tačiau nemaža dalis tenka ir Atlanto vandenyno, Baltijos ir Juodosios jūrų regionams.

Daugiau kaip trečdalis viso turizmo verslo Europoje vykdoma pakrančių teritorijose. Taigi jos yra svarbus ekonomikos augimo ir darbo vietų, visų pirma jaunimo, kūrimo veiksnys, nes 45 % turizmo sektoriaus darbuotojų yra nuo 16 iki 35 metų[11]. Tačiau daugelis sektoriui priklausančių mažųjų ir vidutinių įmonių susiduria su įvairiais sunkumais ir negali tinkamai išnaudoti šio potencialo vien savo jėgomis. Todėl labai svarbu spręsti tarpvalstybines problemas ES lygmeniu ir skatinti bendradarbiavimą bei dalijimąsi geriausia patirtimi, be kita ko, skatinant įgyvendinti strateginę tarpregioninę ir tarpvalstybinę partnerystę. Reikalingi bendri Europos metmenys, kad visų lygmenų priemonės įgytų didesnės vertės ir kad būtų lengviau įveikti sunkumus.

3. PAKRANČIŲ IR JŪRŲ TURIZMO EUROPOJE PROBLEMOS IR NAUJIEJI SEKTORIAUS METMENYS

Šiame skyriuje pagrindinis dėmesys skiriamas problemoms, kurias reikia spręsti, ir siūloma sektoriaus darnumo ir konkurencingumo didinimo strategija, kurią turėtų įgyvendinti Komisija, valstybės narės, regionų ir vietos valdžios institucijos, privatūs ūkio subjektai ir kitos suinteresuotosios šalys.

3.1. Paskatos gerinti veiklos rezultatus ir didinti konkurencingumą

Geresnė informacija

Ekonominiu požiūriu įvertinti sektorių trukdo tai, kad trūksta duomenų ir juos sunku palyginti vietos, jūros baseino ir Europos lygmeniu. Nors pastaraisiais metais padaryta tam tikra pažanga[12], siekiant pagerinti planavimą ir turistinių vietų valdymą reikia nustatyti ir spręsti duomenų trūkumo problemą. Kad pakrančių ir jūrų turizmo Europoje ir už jos ribų statistiniai duomenys taptų nuoseklesni ir labiau palyginami, reikia nustatyti specialius rodiklius.

Paklausos nepastovumo problemos sprendimas

---

8 „Study in support of policy measures for maritime and coastal tourism at EU level“ (Tyrimas siekiant remti ES lygmens politikos priemones, skirtas jūrų ir pakrančių turizmui, toliau – JPT tyrimas), ECORYS,2013 m. http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/documents/study-maritime-and-coastal-tourism_en.pdf.

9 Pakrantės zonoms priskiriamos pakrantės savivaldybės arba savivaldybės, kurių pusė teritorijos yra arčiau nei 10 km iki kranto. Eurostato duomenų bazė (2012 m.). „Nights spent at tourist accommodation establishments by coastal and non-coastal area“ (Naktys, praleistos turistų apgyvendinimo įstaigose pakrančių teritorijose ir ne pakrančių teritorijose) http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=tour_occ_ninatc).

10 Tarptautinė kruizinių laivų asociacija, „The Cruise Industry“ („Kruizinės laivybos sektorius“), 2013 m. leidimas. http://www.senato.it/application/xmanager/projects/leg17/attachments/documento_evento_procedura_commissione/files/000/000/632/Documentazione_Clia_Europe.pdf

11 Eurostato duomenų bazė (2012 m.). „Employed persons by age groups“ (Dirbantys asmenys pagal amžiaus grupes) (NACE Rev. 2) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database#

12 Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 692/2011 dėl Europos turizmo statistikos

Turizmo paklausa[13] labai svyruoja dėl kintančios ekonominės, finansinės ir politinės padėties. Vidutinės kiekvienai nakvynei skiriamos išlaidos mažėjo nuo praėjusio dešimtmečio vidurio ir numatoma, kad 2011–2020 m. metinės išlaidos sumažės dar 9 %. Ši tendencija ypač veikia pakrančių teritorijų ekonomiką, nes ją didžia dalimi sudaro MVĮ ir labai mažos įmonės[14]. Be to, sumažėjus transporto išlaidoms padidėjo konkurencija tarp Europos pakrančių turistinių vietų ir nebrangių turistinių vietų visame pasaulyje, todėl paklausa tapo dar nepastovesnė. Vietinės turistinės vietos praranda savo santykinius pranašumus ir joms dažnai sunku pritraukti tiek tradicinę, tiek naują visame pasaulyje atsirandančią paklausą. Problemą apsunkina sezoniškumas: didžioji galimos socialinės ir ekonominės naudos dalis gaunama vasaros mėnesiais, o likusią metų dalį daug vietos verslo punktų uždaroma. Todėl reikėtų pateikti konkrečias strategijas, pagrįstas novatoriškomis ir patraukliomis politikos priemonėmis ir produktais, kad būtų panaudotas turistų, kurie gali keliauti ne turistinio sezono metu, potencialas.

Sektorius galėtų prisitaikyti prie demografinių pokyčių ir plėtoti pasiūlą taip, kad pritrauktų dar daugiau vyresnio amžiaus žmonių[15]. Atvykstantieji ne iš Europos ir ne turistinio sezono metu taip pat reiškia nemažą potencialą, todėl Komisija neseniai peržiūrėjo vizų kodeksą ir pasiūlė supaprastinti procedūras ne iš Europos atvykstantiems keliautojams[16]. Be to, su pakrančių ir jūrų turizmu susijusios problemos turėtų būti sprendžiamos vykdomomis „Senjorų“ ir „Prieinamumo“[17] iniciatyvomis ir „Puikiausių Europos vietovių“ projektu[18]. Taip pat galėtų būti sukurtos komunikacijos ir skatinimo iniciatyvos, orientuotos į konkrečias šalis už Europos ribų.

Sektoriaus susiskaidymo įveikimas

Dėl besitęsiančios ekonomikos krizės dauguma turizmu besiverčiančių MVĮ turi ribotas galimybes skolintis investicijoms ir inovacijom arba tokių galimybių visai neturi[19]. Be to, nors auga spaudimas investuoti į uostų infrastruktūrą ir saugoti aplinką, pakrančių regionams dažnai sunku išgauti visą ekonominę naudą, kurią teikia kruizinis turizmas.

Iš dalies taip yra dėl to, kad įmonės įvairiuose ES jūrų baseinuose nepakankamai pasinaudoja sinergija. Todėl atsiranda susiskaidymas, ir gaunama tik ribota ekonominė nauda. Nepaprastai svarbu, kad valstybės narės, regionai ir suinteresuotosios šalys dalytųsi geriausia patirtimi. Siekiant plėtoti novatoriškus ir darnaus pobūdžio produktus, kurie atitiktų lankytojų lūkesčius,

13 Matuojama kaip atvykusių vietos ir užsienio turistų skaičius.

14 JPT tyrimas.

15 128 mln. ES gyventojų, kurių amžius nuo 55 iki 80.
Eurostato duomenų bazė (2012 m.). „Population on 1 January by five years age groups and sex“ (Gyventojai sausio 1 d. penkiose amžiaus grupėse ir pagal lytį).
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database#

16 COM(2012) 629.

17 Šiomis iniciatyvomis skatinama viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė, kuri suteikia galimybių keliauti tam tikroms pagrindinėms grupėms, pavyzdžiui, jaunimui ir vyresnio amžiaus žmonėms, žmonėms su judėjimo negalia ir mažas pajamas gaunančioms šeimoms, ypač ne sezono metu.

18 http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/eden/index_en.htm.

19 JPT tyrimas.

turėtų būti skatinamas mokslinių tyrimų institutų, muziejų, turizmo įmonių ir kitų suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimas.

Komisija:

1. sieks pašalinti turizmo duomenų, ypač apie pakrantes ir jūras, prieinamumo spragas;
2. ES turizmo iniciatyvose, įskaitant reklamos ir komunikacijos kampanijas, parengs priemones, kuriomis dėmesys būtų atkreiptas į pakrančių ir jūrų turistinį aspektą;
3. skatins kruizinių laivų operatorių, uostų ir pakrančių turizmu suinteresuotų šalių Europos masto dialogą;
4. rems tarptautinės ir regioninės partnerystės, tinklų[20], klasterių ir pažangiosios specializacijos strategijų plėtrą;

Komisija ragina valstybes nares, regionines ir vietos valdžios institucijas bei turizmo sektorių plačiąja prasme:

- dalyvauti kuriant tinklus, klasterius ir pažangiosios specializacijos strategijas ir aktyviai juose dalyvauti;
- parengti konkrečiau orientuotus paketus konkrečioms rinkoms, pavyzdžiui, pagyvenusiems žmonėms arba neįgaliems asmenims.

3.2. Įgūdžių ir inovacijų skatinimas

Investavimas į žmones – darnaus ir konkurencingo augimo sąlyga. Deja, sektorius pritraukia nepakankamai kvalifikuotų darbuotojų. Tai labiausiai lemia darbo sezoniškumas ir ribotos karjeros galimybės. Siekiant įgūdžių pasiūlą suderinti su paklausa darbo rinkoje, reikalingas švietimas ir profesinis mokymas. Komisija parengė keletą paramos iniciatyvų: EURES portale numatoma „mėlynųjų darbo vietų“ skiltis, kurioje bus skelbiama informacija ieškantiesiems darbo ir darbdaviams[21]; 2014 m. pavasarį planuojama parengti turizmo paslaugų įgūdžių ir mokymo poreikių žemėlapį, kuris padės sudaryti bendrus sektoriaus metmenis, susijusius su Europos kvalifikacijos sandara ir Europos profesinio mokymo kreditų sistema[22].

Tiksliau orientuota mokymo politika (integruojant sektorių poreikius į ES programas) siekiama išugdyti itin kvalifikuotus, į paslaugas orientuotus, daugiakalbius darbuotojus. Naująja „Erasmus+“ programa bus remiama švietimo, mokymo ir jaunimo institucijų bei organizacijų tarptautinė strateginė partnerystė. Sektoriui bus naudingos naujos jo poreikiams pritaikytos programos ir novatoriškos profesinio mokymo bei kvalifikacijos kėlimo formos. Sektorius yra kviečiamas megzti ryšius ir bendradarbiauti su aukštojo mokslo įstaigomis „Žinių sąjungų“ susivienijimuose.

Pramoginės laivybos srityje valstybės narės iš jachtų kapitonų reikalauja skirtingų gebėjimų, o tai riboja tarpvalstybinę laivybos plėtrą ir daro neigiamą poveikį laivybos darbo rinkai. Be to,

[20] Pavyzdžiui, „Europos įmonių tinklas“ („Enterprise Europe Network“).

[21] 2013 m. rudenį pradėtas klasterių kūrimo Vidužemio jūros regione perspektyvų tyrimas.

[22] https://ec.europa.eu/eures/.

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ecvet_en.htm.

skirtingų valstybių narių reikalavimai dėl kvalifikacijų ir saugos įrangos labai skiriasi, todėl ribojamas darbo jėgos judumas ir patekimas į rinką. Pakrančių ir jūrų turizmo įmonių konkurencingumas rinkoje, kuri tampa vis labiau pasaulinio pobūdžio, galėtų pagerėti, jei būtų intensyviau naudojamos informacinės technologijos. Esamos priemonės, tokios kaip IRT ir turizmo verslo portalas[23], galėtų padidinti matomumą, skatinti inovacijas ir padėti performuoti verslo profilį.

Komisija:

5. įvertins, ar reikia ES veiksmų, susijusių su kvalifikaciniais reikalavimais profesionaliems jachtų kapitonams ir pramoginiam plaukiojimui[24].
6. įvertins poreikį imtis ES veiksmų dėl jūrų turizmo saugos įrangos nuostatų;
7. skatins novatoriškas valdymo schemas per IRT[25] ir turizmo verslo portalą.

Komisija ragina valstybes nares ir regionų bei vietos valdžios institucijas:

- skatinti užtikrinti interneto ryšį ir plėtoti elektronines rinkodaros priemones;
- skatinti žemėlapių, lankstinukų ir logistikos informacijos vertimo paslaugas.

Komisija ragina sektorių:

- aktyviai dalyvauti veikloje, kuria skatinamas kvalifikacijos kėlimas ir mokymas;
- investuoti į kokybės kontrolės iniciatyvas, orientuotas į turizmo produktus ir darbuotojus;
- kurti ir skatinti atvirus interneto kursus, kuriuose būtų atnaujinami ar perorientuojami įgūdžiai pakrančių ir jūrų srityje.

3.3. Darnumo stiprinimas

Aplinkai užkraunamos naštos mažinimas

Turizmas priklauso nuo sveikos aplinkos ir gamtos turtų naudojimo darnumo, bet dažnai veikla sutelkta jau tankiai apgyvendintose vietovėse, todėl labai padidėja vandens paklausa, susidaro daugiau atliekų, piko metu iš oro, kelių ir jūrų transporto išmetama gerokai daugiau dujų, dėl infrastruktūros plėtros išauga dirvožemio sandarinimo ir biologinės įvairovės nykimo rizika, vyksta eutrofikacija ir daromas kitoks neigiamas poveikis aplinkai. Retai apgyvendintos ir mažai žmogaus paliestos teritorijos taip pat gali būti paveiktos. Be to, dėl klimato kaitos įtakos poveikis tokioms teritorijoms labai sustiprėja: ji galėtų pakeisti turizmo geografinį ir sezoninį pasiskirstymą.

---

23 http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/ict/index_en.htm.

24 Jūrininkų rengimas keleiviniams laivams, kuris reglamentuojamas Konvencija dėl žvejybos laivų personalo rengimo, atestavimo ir budėjimo normatyvų, nėra taikomas kapitonams.

25 Konkrečios esamos IRT priemonės – tai, pavyzdžiui, virtualus turizmo stebėsenos centras (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/vto/index_en.htm); „Tourism Link“ platforma (http://www.tourismlink.eu/tourism-link/); „eCalypso“ platforma (http://www.ecalypso.eu/steep/public/index.jsf).

ES „Natura 2000“ tinklas saugo pažeidžiamas pakrančių ir jūrų buveines, kurios, tinkamai tvarkomos, gali atverti plačias rekreacijos galimybes ir prisidėti prie darnaus ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. ES teisės aktuose, tokiuose kaip Vandens pagrindų ir Jūrų strategijos pagrindų direktyvos, valstybėms narėms nustatytas reikalavimas užtikrinti gerą pakrančių ir jūros vandenų būklę, nes tai būtina turizmo klestėjimo sąlyga. Integruotas pakrančių valdymas ir jūrų erdvės planavimas padeda užtikrinti darnios ir žaliosios infrastruktūros plėtrą[26] vykdant pažangų planavimą ir bendradarbiavimą, kuriame dalyvautų vyriausybė ir viešojo bei privačiojo sektorių partneriai[27]. Puikus pavyzdys – 1 400 km Velso pakrante besidriekiantis „Velso pakrantės takas“ („Wales Coast Path“), kurį 2012 m. aplankė 2,82 mln. turistų ir kuriame per metus sukurta 32 mln. GBP vertės[28]. Ekologinis turizmas[29], pradedant vietos produktų tiekimu ir baigiant aplinkai palankiais verslo modeliais ir praktika, yra puiki galimybė kurti produktus, kurie patraukia ekologija besirūpinančius keliautojus.

Įgyvendindamas tokias iniciatyvas kaip ES ekologinis ženklas arba „Travelife“ sertifikavimo sistema, šis sektorius turi geras galimybės matuoti ir stebėti savo veiklos darnumo rezultatus[30]. Gerai žinoma, kad aplinkos valdymo sistemos padeda sumažinti atliekų srautus, gerinti veiklos efektyvumą ir taupyti lėšas[31]. Pagal Europos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (EMAS)[32] jau sukurta konkrečiai turizmo sektoriui pritaikytų rodiklių, o kiti rodikliai galėtų būti parengti pagal bandomąją Europos turizmo rodiklių sistemą[33].

Dviem neseniai Komisijos priimtais teisės aktų pasiūlymais[34] siekiama reglamentuoti pramoginių laivų išmetamą teršalų kiekį. Be to, uoste stovintys laivai, naudodami elektros energiją iš kranto, galėtų iš esmės sumažinti degalų suvartojimą, triukšmą ir oro teršalų kiekį. Tačiau iki šiol tik nedaugelis Europos uostų investavo į šią technologiją; reikėtų toliau tirti galimybes ir skatinti tiekti elektros energiją ir integruoti pažangiuosius elektros energijos tinklus.

Komisija:

8. skatins ekologinį turizmą, naudodama Europos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą bei ES ekologinio ženklo rodiklius, ir skatins sąsajas su kitais darnumo veiksmais;
9. skatins įgyvendinti Barselonos konvencijos protokolą dėl integruoto pakrančių zonų valdymo ir atitinkamą Tarybos rekomendaciją, skatins jūrų erdvės planavimą ir žaliąją infrastruktūrą, siekdama užtikrinti darnų ES pakrančių zonų vystymąsi;
10. skatins atliekų prevencijos bei valdymo ir jūrų taršos šiukšlėmis prevencijos strategijas, siekdama palaikyti darnų pakrančių ir jūrų turizmą.

26 Žaliosios infrastruktūros objektas yra natūralių ar pusiau natūralių zonų erdvinės struktūros. http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/.

27 COM(2013) 133 *final*.

28 http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-25096911.

29 http://www.ecotourism.org/book/ecotourism-definition.

30 http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm. http://www.travelife.org/Hotels/home.asp?p=1.

31 Tyrime apie viešbučius Ispanijoje („Cornell Hospitality Quarterly“, 2012 m. rugpjūčio mėn.) nustatyta, kad viešbučiai, kurie naudojasi aplinkos valdymo sistema, veikia pelningiau.

32 http://ec.europa.eu/environment/emas/about/index_en.htm.

33 http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/sustainable-tourism/indicators/index_en.htm. Tai priemonė, kuria galima matuoti ir stebėti, kokie yra darnaus turizmo rezultatai turistinėse vietose

34 KOM(2011) 456 galutinis ir COM(2013) 18 *final*.

Komisija ragina valstybes nares ir regionų valdžios institucijas, sektorių ir kitas suinteresuotąsias šalis:

- įgyvendinti Rekomendaciją ir Protokolą dėl integruoto pakrančių zonų valdymo;
- parengti gaires, padėsiančias mažinti poveikį biologinei įvairovei ir padidinti rekreacijos ir turizmo saugomose teritorijose naudą;
- plėtoti prisitaikymą prie klimato kaitos pakrančių zonose;
- gerinti išteklių naudojimo efektyvumą, atliekų ir taršos prevenciją ir valdymą turistų lankomose vietose ir siekti, kad tai darytų ir veiklos vykdytojai;
- skatinti naudoti aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą, diegti geriausią aplinkosaugos valdymo patirtį ir žaliosios infrastruktūros modelius;
- skatinti naudoti iš kranto tiekiamą elektros energiją ir uosto įrenginių paslaugas;
- įgyvendinti tausaus vandens naudojimo priemones, išvardytas Vandens išteklių išsaugojimo metmenyse[35];

Komisija ragina sektorių ir kitas suinteresuotąsias šalis:

- plėtoti ir skatinti ekologinį turizmą ir kitus darnius turizmo produktus;
- įgyvendinti tausaus vandens naudojimo priemones, išvardytas Vandens išteklių išsaugojimo metmenyse;
- aktyviai dalyvauti projektuose, kuriais mažinamas atliekų, išmetamųjų dujų ir į jūrą išmetamų šiukšlių kiekis, tobulinamas gamtos išteklių naudojimas, gerinamas vandens ir atliekų antrinis naudojimas ir (arba) perdirbimas.

Novatoriškos, darnios ir aukštos kokybės pasiūlos skatinimas

Į paklausos pokyčius reikia reaguoti patraukliais ir darniais produktais, kurie suteikia nepakartojamų ir pritaikytų patirčių. Tačiau galimai įdomios vietovės arba objektai dažnai nėra patraukliai pateikiami ir propaguojami arba nėra tinkamai susieti su kitais pakrančių turizmo pasiūlymais. Sektorius turėtų plėtoti naujus produktus, kurie didintų pakrančių ir jūrų archeologijos, jūrų paveldo, povandeninio turizmo, vyno ir gastronominės veiklos ir pan. patrauklumą ir prieinamumą. Geras pavyzdys – *Odyssea* projektas[36], kuris, pasinaudojant novatoriškų pakrantės įrenginių tinklu ir senoviniais jūriniais maršrutais, iškelia pakrančių turizmo, jūrinės kultūros kelių ir novatoriškos buriavimo veiklos ekonominį potencialą.

Visuomenės susidomėjimas vandens sporto veikla, tokia kaip pramoginė žvejyba, plaukiojimas laiveliais ir burlentėmis ir nardymas, atveria naujas galimybes ir gali padėti spręsti sezoniškumo problemą, nes ši veikla nepriklauso nuo turistinio sezono. Populiarėjant pramoginei laivybai reikia, kad jachtų uostai būtų saugūs ir pasiekiami, tačiau problemos išlieka, nes trūksta miegamųjų vietų ir tinkamų paslaugų žmonėms su judėjimo negalia. Tokios iniciatyvos kaip jūrinio turizmo tinklas[37] arba *Sail West*[38] projektas, kuriuo siekiama

35 Vandens išteklių išsaugojimo metmenimis siekiama vandens politiką integruoti į kitas politikos sritis. http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/.

36 www.odyssea.eu.

37 www.nautical-tourism.eu.

38 http://malinwaters.com/about. Finansuojamas INTERREG IV A. Pagal projektą teikiama finansinė parama keliems uostų plėtros projektams.

sukurti pavyzdinį jachtų uostų laisvalaikio ir aptarnavimo kompleksą, siejantį Airijos, Šiaurės Airijos ir Škotijos vakarinės dalies pajūrio grafystes, galėtų paskatinti kurti kitus tinklus jūriniame sektoriuje.

Paslaugų kokybė yra vienas pagrindinių konkurencinio skirtumo šaltinių. Todėl svarbu užtikrinti, kad turistai galėtų pasikliauti aukštos kokybės paslaugomis visoje ES ir kad ši kokybė būtų nuosekliai vertinama. Neseniai pateiktame pasiūlyme dėl Europos turizmo kokybės principų siekiama didinti vartotojų saugumą ir pasitikėjimą turizmo paslaugomis[39].

Salos ir atokios vietovės: geografiškai nepalankios vietos gali reikšti galimybes

Salos ir kitos atokios turistinės vietos turi dar vieną trūkumą – į jas sunku patekti ir susisiekimas labai priklauso nuo laivybos paslaugų. Todėl kyla problemų dėl transporto išlaidų, sezoniškumo ir susisiekimo su žemynu ir (arba) aplinkinėmis vietovėmis. Taigi tų vietų patrauklumas lankytojams ir turizmo darbuotojams menksta. Dažnai žinių apie problemas nepakanka tiek, kad būtų galima parengti adekvačius sprendimus. Tačiau šiose vietovėse turėtų būti vykdoma plėtra, nes tai teikia galimybių dirbti ten, kur kitos ekonominės veiklos dažnai vykdoma nedaug.

Komisija:

11. skatins pakrančių ir labiau nuo pakrantės nutolusių traukos centrų įvairinimą ir tarpusavio integravimą, įskaitant tarpvalstybinių teminių (pavyzdžiui, kultūrinių, religinių ar senovės prekybos kelių) maršrutų įgyvendinimą[40];
12. užsakys tyrimą, kaip patobulinti susisiekimą su salomis ir kurti novatoriškas (atokių) salų turizmo strategijas;
13. užsakys tyrimą, kuriuo siekiama nustatyti novatorišką jachtų uostų plėtros patirtį.

Komisija ragina valstybes nares, regionines ir vietos valdžios institucijas bei sektorių:

- lankytinose pakrančių vietovėse plėtoti kultūros paveldo turizmą, povandeninius archeologinius parkus (remiantis UNESCO atliktu darbu), gamtos ir sveikatos turizmą; ;
- naudoti nacionalines ir regionines strategijas, kad būtų užtikrintas turizmo pasiūlos nuoseklumas ir geresnės galimybės pasiekti salas ir atokias vietas;
- plėtoti naujovišką esamos jūrinės infrastruktūros atnaujinimo ir pakartotinio naudojimo praktiką.

Komisija ragina sektorių:

- sukurti specialų jūrų turizmu suinteresuotų subjektų, įskaitant kelionių organizatorius, tinklą.

3.4. Tinkamiausias esamų ES lėšų panaudojimas

Siekiant skatinti darnų šio sektoriaus vystymąsi, 2014–2020 m. finansine programa ir kitomis ES priemonėmis yra finansuojamas projektų planavimas ir įgyvendinimas. Valstybės narės ir

39 COM(2014) … *final*.

40 Pavyzdžiui, Europos Tarybos ir Komisijos susitarimu dėl bendro valdymo, kuriuo būtų skatinami kultūros ir religiniai maršrutai.

regionai raginami parengti daugiametes nacionalines ir (arba) regionines strategijas darniai pakrančių ir jūrų turizmo plėtrai skatinti ir suderinti jas su savo partnerystės susitarimais ir veiksmų programomis.

Europos struktūriniai ir investiciniai fondai (ESIF)

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) gali bendrai finansuoti darnaus turizmo investicijas pagal įvairius teminius tikslus, susijusius su moksliniais tyrimais ir inovacijomis, prieiga prie IRT ir jų naudojimu, verslumu, MVĮ augimu ir konkurencingumu, energijos vartojimo efektyvumu ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimu, prisitaikymu prie klimato kaitos, kultūros ir gamtos paveldo puoselėjimu ar užimtumu ir darbo jėgos judumu. Investicijos į infrastruktūrą skiriamos tik nedidelio masto kultūros ir darniam turizmui. Pagal Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslą ERPF gali skatinti keistis gerąja patirtimi, kurti tarptautinius tinklus ir klasterius, bendras darnaus turizmo, kultūros ir tarpvalstybinės prekybos strategijas.

Įvairūs nauji ES fondai taip pat gali būti naudingi pakrančių ir jūrų turizmui, kai įgyvendinami daugelį sektorių apimantys projektai, kuriuose dėmesys sutelkiamas į inovacijas, pavyzdžiui, integruotos miestų plėtros projektai, finansuojami iš Europos regioninės plėtros fondo, darnaus vystymosi projektai nuo žuvininkystės priklausomuose rajonuose (Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas) ir kaimo plėtros projektai (Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai). Tokiems projektams gali būti skirtas ir finansavimas iš Europos socialinio fondo siekiant remti darbo vietų kūrimą, profesinę adaptaciją, mokymą ir gebėjimų stiprinimą.

Moksliniai tyrimai, inovacijos ir konkurencingumas

„Horizontas 2020“ – tai finansinė priemonė, skirta 2020–2014 m. ES mokslinių tyrimų ir inovacijų strategijai įgyvendinti. Mėlynasis augimas nurodytas kaip viena iš tikslinių sričių. Atskirą paramą planuojama skirti MVĮ, kurios nori kurti ir naudoti novatoriškus sprendimus, įskaitant pakrančių ir jūrų turizmo srityje.

2014–2020 m. COSME pagrindų programa siekiama didinti MVĮ konkurencingumą. Jos pagrindiniai su turizmu susiję tikslai – didinti turizmo paklausą (ypač ne sezono metu), įvairinti pasiūlą ir produktus, gerinti kokybę, darnumą, pasiekiamumą, įgūdžius, inovacijas, socialines ir ekonomines žinias apie sektorių ir skleisti žinią apie Europą kaip apie unikalių, tvarių ir aukštos kokybės turistinių vietų žemyną.

Švietimas, mokymas ir kultūra

Įgyvendinant programą „Kūrybinga Europa“ (2014–2020 m.) galima sinergija su kultūros ir gamtos turizmu, įskaitant pakrančių ir jūrinį paveldą. Sektorius galėtų pasinaudoti programa „Erasmus+“ (2014–2020 m.). Ji padės gerinti įsidarbinimo galimybes, įgyvendinti naujas sektoriui naudingas programas, vykdyti novatorišką profesinis švietimą ir mokymą.

Aplinka, kova su klimato kaita ir kitas finansavimas

„LIFE+“ finansavimas bus atnaujintas 2014 m. Tikimasi, kad ši programa padės siekti ES biologinės įvairovės strategijos tikslų. Joje esama nemažai galimybių finansuoti novatoriškus pakrančių ir jūrų turizmui aktualius projektus, įskaitant paramą išteklių naudojimo efektyvumui skatinti. Pasiūlymu dėl Septintosios ES aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. ir ES prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo tikslais orientuojamasi į tokius infrastruktūros sektorius kaip energetika ir transportas ir į konkrečius su pakrančių ir jūrų turizmu susijusius aspektus. Be to, Europos investicijų bankas teikia MVĮ finansavimą investicijoms į turizmą ir (arba) konvergencijos regionuose.

Komisija:

14. sukurs internetinį vadovą su pagrindinių sektoriui (ypač MVĮ) prieinamų finansavimo galimybių apžvalga.

Komisija ragina valstybes nares ir regionus:

- parengti ir įgyvendinti nacionalines ir (arba) regionines pakrančių ir jūrų turizmo strategijas ir projektus, kurie turi būti įtraukti į veiklos programas;
- siekti tarptautinio bendradarbiavimo minėtųjų strategijų klausimais ir keistis geriausiąja patirtimi;
- efektyviai ir veiksmingai naudoti turimas lėšas.

4. ES POLITIKOS KRYPČIŲ, DARANČIŲ POVEIKĮ PAKRANČIŲ IR JŪRŲ TURIZMUI, INTEGRAVIMAS

Dauguma Europos politikos krypčių ir ekonomikos veiklų turi tiesioginės ar netiesioginės įtakos pakrančių ir jūrų turizmui. Tai gali tapti ekonomikos augimo veiksniu.

Todėl Komisija užtikrins, kad pakrančių ir jūrų turizmas būtų integruotas į kitas ES politikos kryptis, pvz., IT naudojimo aprėpties, darniojo transporto, saugos klausimų ir darbuotojų judėjimo laisvės srityse. Bus atsižvelgiama ir į bendruosius politikos aspektus, pavyzdžiui, aplinkos apsaugą, regioninę plėtrą, mokymą, vartotojų apsaugą ir klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymo prie jos politiką.

Be to, Baltijos jūros, Atlanto ir Adrijos bei Jonijos jūrų makroregioninėse strategijose skatinama stipri turizmo ekonomika ir visų piliečių labui koordinuojami regioniniai, ES ir ne ES ištekliai. Ateityje bus išnagrinėtos sąsajos su Europos kaimynystės politika, Juodosios jūros sinergijos iniciatyva, ES strategija dėl Dunojaus regiono ir Šiaurės dimensijos politika.

5. IŠVADA

Pakrančių ir jūrų turizmui reikia plataus užmojo politikos metmenų. Komisija, valstybės narės, regioninės ir vietos valdžios institucijos, sektorius ir kitos suinteresuotosios šalys turi imtis tikslinių veiksmų, kurie derėtų su ES politikos kryptimis, darančiomis poveikį šiam sektoriui.

Komisija nuolat stebės šį procesą, siekdama užtikrinti veiksmų įgyvendinimą. Po to ji pateiks ataskaitą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui ir įvertins rezultatus.